

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
B. Pop. (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
St. N. Sz. — 559

Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
küldendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELET

ESZDŐ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 augusztus 31 Hétfő

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 200 szám

5685. Etel 11

Elhalasztották a kongresszus befejezését

Hogyan adta meg a kongresszus a felmentvényt a vezetőségnek. A középpárt a felmentvényt megadta, a revizionisták a felmentvény ellen szavaztak. A mizrachit és a szocialista frakció tartózkodott a szavazástól. Az egyes pártok által beterjesztett indokolások szövege. Valamennyi párt külön deklarációban fog bizalmat szavazni Weizmannnak és a vezetőségnek

Az exekutive visszalépett a választásoktól

— A Uj Kelet kiküldött munkatársának távirati jelentése —

Bécs, augusztus 29. Az Uj Kelet mai száma alább részletesen beszámol a kongresszus ama ülésének lefolyásáról, amelyen 136 szavazattal 17 ellenében megadták a vezetőségnek a felmentvényt. Tekintettel arra, hogy úgy a mizrachisták, mint a szocialista frakciók tartózkodtak a szavazástól. Weizmann az exekutive nevében egy gondolkozási időt kért az exekutive további magatartásának megfontolására.

A tegnap délutáni ülésen Motzkin elnök először Weizmannnak adta meg a szót, aki az alábbi deklarációt olvasta fel:

— Tisztelt kongresszus! Egy deklarációt kell felolvasnom önöknek, amelyet mi több órai megbeszélés után szövegeztünk meg. Tekintettel a tegnapi szavazásra és a szavazás előtt elhangzott nyilatkozatokra, az exekutive alólirott tagjai kijelentik, hogy a jelen körülmények között nincsenek abban a helyzetben, hogy az újonnan megválasztandó vezetőségben résztvegyenek. Weizmann, Szokolov, Cowen, Lipsky, Ruppín, Van Vriesland, Feivel, Halpern, Naiditsch, Sprinzak.

Weizmann nyilatkozatát ezután angol és héber nyelven is felolvasták, majd Motzkin elnök bejelentette, hogy a kongresszus a nyilatkozatot tudomásul veszi. Weizmann nagyfontosságú bejelentésére való tekintettel a kongresszust nem fejezték be pénteken délután, hanem előreláthatólag vasárnap vagy hétfőn este lesz a záró ülés. Minthogy az összes pártok ragaszkodnak az eddigi vezetőség személyeihez, valószínűleg külön deklarációkban fogják bizalmukat kifejezni Weizmannal és a vezetőséggel szemben. Bizonyosra veszik, hogy az egyes pártok deklarációja Weizmann elhatározása megváltoztatására fogja bírni.

Szombaton a kongresszus nem tart ülést, így az összes határozatot vasárnap fogja meghozni a kongresszus és akkor fognak lefolyni a választások is.

A kongresszus tizenkettedik ülését Szokolov nyitotta meg rövid héber köszöntőbeszéddel. Saul Csernichovszkit, a héber költőt üdvözölte ötvenéves születésnapja alkalmából. A kongresszus Csernichovszkit, aki egy páholyban tartózkodott, meleg ovációban részesítette. Dr. Halpern kijelenti, hogy ha reakciónak és a kapitalista világnézet képviselőjének bélyegzik, ő ez ellen nem fog védekezni. Rövidesen több zsidó ipari munkás lesz Palesztinában, mint a mezőgazdaságban és a mi feladatunk, hogy minél több zsidót hozzunk az országba, akiket kellő kiválasztás után arra a helyre tegyünk, ahová való.

Közgazdasági politika kell

Pick professzor a bevándorlás problémáiról beszél:

— A bevándorlás kérdéséhez — mondja — mindenki hozzászól és senki sem gondolja, hogy sehol nagyobb dilettantizmussal nem lehet a dolgot kezelni, mint éppen e téren. A negyedik allijában kisiparosok tömegei fognak jönni a Keletről és a kis Balkán-államokból. Ha a költségvetésbe nem fogjuk beállítani azokat a tételeket, amelyek szükségesek a bevándorlás szabályozására, akkor az exekutive két év múlva is ugyanezeket a szemrehányásokat fogja hallani. A kispolgári elemek számára be kellene állítani egy tizenötezer font sterlingnyi tételt és ha ezt nem szavazzák meg, akkor a költségvetés más része is hiábavalónak fog bizonyulni. Fontos még, hogy a bevándorlás problémája körül a transport-kérdéseket is megfelelően oldják meg.

A következő szónok Van Wriesland volt: — Az exekutivének nem szabad a politikuskok politikáját üznie, hanem közgazdászok politikáját. A mandátum szerint legfőbb feladatunk: a legrövidebb időn belül zsidó többséget szerezni az országban. El kell háritani magunkról a terhek nagyrésztét és át kell azt számozgatnunk a palesztinai kormányra, mert nem számít azokkal a súlyos viszonyokkal, amelyekkel meg kell küzdenünk. Szenvedünk azért, hogy sem állami vállalkozás nem vagyunk, sem üzleti vállalkozás, mégis e kettő módja szerint kell dolgoznunk. Nincs jogunk

adók kivetésére, másfelől pedig mint demokratikus szervezet, nem dolgozhatunk tiszta üzleti eszközökkel.

A tegnapi gyűlés

A tegnapi ülést Motzkin nyitotta meg.

Lichtheim a bank-bizottság jelentését terjeszti be. Jelenti, hogy a bizottság érintkezésbe lépett különböző pénzügyekkel, majd mindazon bankokkal tárgyaltak, amelyek kö-

A pártok deklarációi az exekutive jelentéséről

A tizenharmadik ülésen Motzkin elnökölt. Megemlékeztünk a kongresszus ezen ülésének kimagasló eseményeiről, hogy az állandó bizottság javaslatára százharminchat szavazattal tizenhét ellenében bizalmat szavaztak Weizmannnak és a vezetőségnek. Ez esemény részletes előzményeit a következőkben ismertetjük:

Az ülésen az állandó bizottság nevében Goldberg képviselő a következő javaslatot terjesztette a kongresszus elé. A javaslatot előzőleg az összes országos szervezetek, pártok és frakciók méltatták és elfogadták.

„A kongresszus tudomásul veszi az exekutive jelentését. A kongresszus elismerését fejezi ki a politikai ügyek vezetése fölött és elégtétellel jegyzi fel azt a nagy haladást, amelyet a mozgalom a héber egyetem megnyitásával elért.”

A határozatot angol, héber és francia fordításban is felolvasták. Motzkin elnök erre a számerejük sorrendje szerint egyes pártoknak adta a szót, hogy a határozathoz felolvashassák deklarációjukat.

A mizrachit

nevében dr. A. Barth a következő határozati javaslatot olvasta fel:

A cionista szervezet exekutívje azokat a kongresszusi határozatokat, amelyek a palesztinai vallási viszonyok javítását célozzák, még mindig nem hozták közelebb a megvalósulás felé. Erec Jiszráél számos telepén, kvucáján és intézményében még mindig Izráél szentségeivel szemben való tagadás szelleme uralkodik. Az exekutivének a mizrachiban szervezett chalucái és munkásaival szemben való magatartása figyelmen kívül hagyja az egyenjogúsítás megszer-

zel állanak a cionista szervezethez. A bizottság foglalkozott az iparbankkal, továbbá a nagy kölcsön tervezetével, errenéve a formulákat már el is készítették. Szóba került továbbá a az összes cionista pénzügyi ellenőrzését szolgáló apparátus megteremtése. Szónok ezután több határozati javaslatot terjesztett be a telekvétel központosítására és a spekuláció gyöngítésére vonatkozólag.

nyebb követelményeit is. Mindezen oknál fogva a mizrachit nincs abban a helyzetben, hogy az exekutive jelentését tudomásul vegye és a felmentvényről szóló szavazástól tartózkodni fog.

A Hitachdut-munkáspárt nevében

dr. A. Katznelson a következő deklarációt olvasta fel:

„Képviselőnk az általános vita során kifejezést adott a mi álláspontunknak a cionista vezetőség politikai, közgazdasági és pénzügyi működésével szemben. Helyeseljük a vezetőség politikai működésének alapelveit, de nem tudunk szemet hunyni a cionista politikának az utolsó periódusban történt visszaesése előtt, valamint azon tény előtt, hogy a mi pénzügyi vezetőségünk nem mutatott kellő kezdeményező képességet a munkában. A Hitachdut ezért nem szavazhat az állandó bizottság javaslata mellett és ezért tartózkodik a szavazástól.”

A Poale Cion és Ceire Cion

egyesült szocialista frakció, nevében Berl Locker a következő deklarációt olvasta fel:

„Az egyesült Poale Cion, Ceire Cion szocialista frakció méltányolni tudja a palesztinai és angliai nehézségeket, amelyeket az exekutivének politikai téren le kellett küzdenie. A cionista szervezet elnöke fáradságos és áldozatkész munkájának elismerése mellett a frakció kijelenti, hogy nem helyesli azt a politikai irányvonalat, amelyet az exekutive maga elé tűzött. A frakció kötelességének érzi, hogy rámutasson a zsidó képviselő gyöngeségére a palesztinai közigazgatás döntő kérdéseiben, a súlyos bevándorlási korlátozások tovább való fennállásában és abban, hogy az exekutive ez

állapotok ellen nem folytatott rendszeres harcot és munkát. A frakció egyúttal rámutat arra, hogy az exekutive nem fejt ki megfelelő működést a telekspekuláció ellen, ami a nemzeti kolonizációt veszedelembé sodorhatja. Az exekutive azonfelül nem működik kellőképpen a bevándorlók produktív átcsoportosítása körül. Különösen kiemelendők tartja a frakció a tényt, hogy a cionista exekutive egyrésze részt vett a munkásság, a munkás-bevándorlás és munkás-kolonizáció ellen nyomuló irányzatban, intrikált a munkásintitúciók ellen és támadta autonómiájukat. A frakció ez okból tartózkodik a fölmentésnél való szavazástól. A frakció sajnálatát fejezi ki dr. Rappin tanácsa fölött, aki hosszú ideig eredményesen és hűséggel működött a cionista szervezet kolonizatorikus munkája élén Palesztinában.

A radikális cionisták klobkja nevében dr. J. Waldmann olvasott fel deklarációt:

„Az exekutívának zsidó belpolitikai és külpolitikai működését a gyöngeség jellemezte. Gyöngeséget mutat a cionista elvek képviselői körül is, ami a mozgalomnak rendkívül módon árt. Ahelyett, hogy a szervezet megszilárdítására energikus működést fejtett volna ki, az exekutive a zsidó belpolitikában folyton azon kísérletezett, hogy nem cionista és nem nacionalista elemeket vonjon be a Jewish Agencybe. E fáradozások sikertelensége igazolja, hogy nem cionista elemeket Palesztina újjáépítésében való közreműködése az exekutive által javasolt formában nem vihető keresztül. Ez a politika szükségszerűen a cionista öntudat gyöngítésére és a szervezet jelentőségében való hit megrendítéséhez vezetett. Az exekutive külpolitikája ugyancsak a gyöngeség és lemondásnak ezt a tendenciáját mutatja, szemben azzal a mindinkább felbukkanó tendenciával, amely a mandátumban elismert jogaink szűkítésére és csökkentésére irányul. Az exekutive ezek ellen sem lépett fel a szükséges energiával. A XIII. kongresszus politikai követelése közül egyetlen egy sem teljesült. A palesztinai adminisztráció működése ellentétben áll a mandátum szellemével és szövegével. Ahelyett, hogy a zsidó újjáépítést cselekvő módon elősegítene, legjobb esetben tűri a zsidó kolonizációt, sokszor azonban ezt is gátolja fejlődésében. E rendszer megváltozásának követelésében és a jogainkért való mindennapos küzdelemben az exekutive nem fejtett ki megfelelő aktivitást és határozottságot. Ez oknál fogva úgy találjuk, hogy az exekutive politikai magatartása és az utolsó két évben való politikai tevékenysége nem kielégítő. Minthogy az állandó bizottság által javasolt abszolutorium kifejezi az exekutívával szemben a politikai eredmények fölött való külön elégtételt is, nekünk ezért ellene kell szavaznunk.

Most Jabotinszky deklarációjára került volna sor. Dr. Weizmann megkérdezi, hogy milyen a Jabotinszky által képviselt csoport. Motzkin elnök kijelenti, hogy Jabotinszky négy delegátus nevében fog nyilatkozni.

Jabotinszky Wladimir

erre felolvassa nyilatkozatát:

Tekintettel arra, hogy az exekutive politikai passzivitása a mi politikai pozíciónkat Palesztinában, Angliában és a Népszövetség előtt veszedelmes módon gyöngítette és megrontotta, tekintettel továbbá, hogy az exekutive nem adott programot a hatalmas bevándorlási igyekezetből eredő államgazdasági problémák megoldására, figyelemmel továbbá arra, hogy az exekutive nem gondolt a jövendő bizottság érdekében és ezzel első és legfontosabb kötelességét mulasztotta, semmivel sem vállalkozott arra, hogy felszólítsa a mandatárius hatalmat, miszerint abszolút elégtelen csapatait zsidó erővel kiegészítse, végül tekintettel arra, hogy az exekutive taktikája a Jewish Agency kérdésében a cionista kongresszus szuverénitását és a cionista szervezet fennállását veszélyeztette, a revizionista cionisták kongresszusi képviselői az abszolutorium ellen szavaz.

Ezután az állandó bizottság javaslata fölött megejtették a szavazást. A mizrahi és a baloldali csoport tartózkodott a szavazástól és így százhárommal szavazattal tizenhét ellenében elfogadták a javaslatot. A szavazást viharos tetszés követte.

Dr. Weizmann ezután a következő nyilatkozatot tette:

— Tekintetes kongresszus! Ebben a komoly órában van egy szavam önökhöz:

megfigyeltem a szavazást és megértem az önök megbecsülését. Köszönettel vagyok azok iránt, akik nyíltan ellenem szavaztak. Az exekutive fentartja magának, hogy holnap nyilatkozzon, vajon módunkban van-e

Véget ért az árvagyerekek nyaralása

Hazafelé Tihucáról az árvákkal

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hatalmas „hedád” és „hurra”-kiáltások örömhangjai közepette indult meg a tihucai állomásról a Dorna-Helgei és Borgo-Suseni között közlekedő elektrotren. Egy telt vagon mosolygó arcú, vidám zsidó árva gyerek intett búcsút a fenséges tihucai havasoknak, a szoros völgyben morajló hegyi pataknak, az életet adó, ragyogó sugárnak s a derék öreg házigazdának. A Kolozsvárig tartó hosszú utazás minden fáradságát és kellemetlenséget közömbösítette, sőt elfelejtette a gyerekekkel a Tihucáról magukkal hozott kitérő hangulat. Szüntelen dalolás tette hangossá a sok virággal és fenyőággal feldisznított vasúti kocsit. A közbeeső nagyobb vasúti állomásokon, Besztercén, Szamosújváron, a kéthónapos gyerektársadalom érzelmi szálai szólaltak meg. Elbucsztak játszótársaiktól a szászrégeni, besztercei és szamosújvári árvák. Fájó szívvel váltak el egymástól, igazi, érdeknélküli barátokká kötötte őket a sok-sok közös emlék, a kirándulások, a játékok, a fürdés...

(Megérkezés Kolozsvárra)

Anyák és testvérek valóságos raja lepte el a berobogó vonat azon kocsiját, amelyben az árvák utaztak. Megható pillanatok, amidőn minden anya lázas izgalommal várja a nyaraló telepről lányát, fiát.

— Hogy lesültél, meg sem ismerlek!... Ni, kinőtted a ruháidat!... Hogy meghízta Sárika, s a Bertának milyen üde arcszine van s milyen erős!

Bizony nagyszerű gyönyörűség nézni a visszaérkező árvákat. Mennyire különböznek önmaguknak a nyaralás előtti képétől. Amikor Tihucára indultak a testi gyöngeség minden nyomoruságos bélyege uralkodott egész megjelenésükön. Ványadt arcok, halványkékes ajkak, beesett vizenyős szemek, hajlott hát, vékony, törékeny test, fejletlen, vérszegény típusú konstrukció.

A visszaérkezett gyerekek mintha ki lettek volna cserélve. Még a fiziognómiájuk is megváltozott. Egyesek testtartásu, feszülő mellű, biztos járásu gyerekeké váltak. Szemükből az ifjúság életereje sugárzik. Arcuk telt, napbarított, ajkuk vérpáros. Megnőttek, vállban szélesebbek, sőt valósággal megszépültek. Szótalan, félszeg, tartózkodó természetüket elvesztették, helyette mozgékony, beszédes, pajkos, eleven emberkévé váltak belőlük. Az anyák meglepődése határtalan... Ez a jó eredmény megdöntetlen bizonyítéka.

(Hogyan nyaraltak a gyerekek)

Nemrégem megirtuk az árvák tihucai életmódját. Már akkor konstatáltuk s most újból leszögezzük, hogy a gyerekek nemcsak testileg fejlettebben, egészségesebben, de általános társadalmi és zsidó nemzeti szempontból vizsgálva őket, szellemileg felhátráltak és szélesebb körű látókörrel tértek vissza édesanyjukhoz. A nyolcheti tihucai nyaralás alatt a nyaralótelep szakértett vezetősége a bűzös és penészes levegőjű nyomortanyákban lakó gyerekeket megismertette a szabad természet csodás szépségeivel. Itt szerették meg mindazt, amiről az iskolában tanultak s amit csak képben láttak. A végtelen öserdők ölen játszva természetrajongó új zsidó generációvá lettek, amelynek lelkiületében véreben az újkori zsidó nemzeti és kulturális újjáéledés vertek kiszakíthatatlan gyökereket.

Hogy megfelelő fogalmat nyerhessünk az árvák napi élelmézéséről, egy néhány pontos adatot kell közölnünk. Összesen 164 vérszegény és gyenge árva részesült ama szerencsében, hogy négy hetet töltsön Tihucán. Ebbe bele vannak számítva azok is, akik részére súlyosabb testi gyöngeségük miatt négy hét helyett nyaralásuk nyolc hétre lett meghosszabbítva.

Az élelmézés rituális és a modern hygienikus követelményeknek megfelelőleg abszolút elsőrangú volt. Például a 8 hét lefolyása alatt 2650 kgr. kenyér, csaknem 3000 liter tej, 1000 kgr. hus, 120 kgr. zsir, 240 kgr. cukor, 2000 kgr. zöldség fogyott el.

az ügyek vezetését, az egymillióra határos költségvetés előteremtését magunkra vállalni.

Weizmannak ez a kilentése döbbenetesen hatott. Az elnök, minthogy már éjjel felé járt az idő, az ülést bezárta.

(öt métermézsa sulygyarapodás)

Az ellátásnak méltó képét, adja a következő néhány kiragadott példa. Átlag 3 kgr.-ot gyarapodott sulyban minden árva. Az alább felsorolt gyerekek négy hetet töltöttek a tihucai telepen. A nevük után közölt számok jelzik a sulybeli gyarapodást számokban:

Simon Sándor 13 éves 6,5 kgr., Lázár Rudolf 12 éves 5 kgr., Feuerverker Jolán 10 éves 5 kgr., Zelig Vilmos 12 éves 3 kgr., Izsák Zoltán 12 éves 4 kgr., Rozenfeld Abraham 13 éves 3 kgr.

Aránylag ugyanolyan eredményt mutatnak a gyengébbek is, kik nyolc hetet töltöttek Tihucán. Fischer Henrik 9 éves 5 kgr., Abraham Margit 11 éves 4 kgr., Abraham Lajos 14 éves 3 kgr., Csobán Erna 15 éves 6 kgr., Fried Johanna 18 éves 8 kgr.

(A nyaralás utóhatása)

Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a kéthónapi nyaraltatás nemcsak azt jelenti, hogy egy bizonyos nagyszámú gyerek lakásának és ellátásának költségét fedezi a társadalom, ami magában véve nem volna egyéb, mint egy lényegnélküli alamizna. Attól eltekintve, hogy a nyaralás alatt intenzívebben megindult fejlődés, növése a gyerek egész további testi kialakulására hatással van, nagyban befolyásolja ez a természetben való tartózkodás az árva lelki világát is.

(A betegek meggyógyultak)

Sajnos, nem rendelkezik az Erdélyi Zsidó Árvagondozó vezetősége oly összeggel, hogy az összes árvákat nyaraltathassa. Csak az orvosilag betegnek, vagy gyengének konstatált árvák részére van biztosítva a legmészebbmő követelményeknek megfelelő ellátás és gondozás, ami mindamelllett nem került többbe, mint az árvák otthoni tartózkodása. Így többnyire vérszegény, angolkóros, tuberkulotikus, tüdőcsushurutos stbi árvák kerültek ki a nyaralótelepre. Nagyszerűen feljavult diagnózissal tértek vissza a gyerekek. A vérszegények vérdusakká váltak. A rachitizmust, a tuberkulotikus hajlamot, vagy fertőzést megnövekedett szervi ellenállóképeségük legyőzte. A tüdőcsushurutosok makkegészségesek lettek.

Önzetlenebb idealizmustól fűtött és humanusabb szociális intézményt, mint egy árvagondozó egyesületet elképzelni sem lehet. Mennyi feldúlt és szenvedésnek kitétt zsidó lelket ment meg a hivatását fényesen teljesítő Erdélyi Zsidó Árvagondozó nemzetünknek s az egész emberiségnek. Az elért rekorderedmények érdeme az árvagondozó lelkiismeretes és igaz emberi érzéssel telt vezetőségét illeti s azt a zsidó társadalmat, amely támogatásával kötelességét teljesíti. A tihucai nyaralótelep vezetősége is méltó elismerést érdemel kéthónapos fáradhatatlan működéséért.

(w. m.)

— Zinovjev nem engedik Karlsbaldban fürdőzni. Prágából jelentik: Zinovjev szovjetnépbiztos beutazási engedélyt kért a csehszlovák kormánytól, mert szabadságát Karlsbaldban akarja tölteni. A kormány csak lapjelentések szerint a beutazási engedélyt megtagadta. A prágai szovjetmisszió vezetője megbízást kapott kormányától, hogy Benes külügyminiszternél tiltakozzon az elutasítás ellen és esetleg represszáliákat is helyezzen kilátásba.

Ha fáj a feje és szédül, ha mellszorulást és szívdobogást érez, igyék minél előbb valódi Ferencz József keserűvizet. Gyomor- és bélszakorvosok bizonyítják, hogy a „Ferencz József”-viz remek, természetalkotta hashajtó. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

A francia álló politika augusztus 1-én ismert Marcel Ray érdekes cikket tudni vélik hivatalos perspektívá-

A marokkói mindkét részről olyan nagykereskedés hadviselést szinte a dolgok mai állapítani a hadmű-

El kell ismer haditényei nem gáthatatlan, hogy venciőről és bátratra sem hagy amely arra töre-

nalainkat elvágja eddig há törzse látta, hogy az patok ismét me irányban való t-

más terv kivite lalni azoknak a hadjárat megke Szüksége volt e

a gyenge erődí való előnyom ezt a védelmi

Ezzel szem nak az Uerga deti győzelme Miért? Ez id nünk a Fesztől vonal mentén amely a leg kabil front o ből. Ezért m a Marokkó ész egyes részeit r erősítése teljes

Ilyen kör veszi a francia hogy csapatok módjára fogja

Abd el K a jövőben: az sik jobbszár ellen irányuló szölyeztetette majdnem sikk már-már azt órák kérdése. fiatal Camba megjavult. T között van. fenyegeti s hogy Abd e gitségével a

Ennek a talan, azonban elhuzódása javulását jel nevezése, P előtt a fran hadianyagsz nak az ing

Ezek a Krim min Franciaors Abd el Kri erkölcsi gy konferencia Tudvalevő, képviselői nek békét francia, ill blokád al elvágják ségétől.

A kon kérés felté két kormár tásig titok még így i törzsekre. érdemleges amelyek

Abd el Krim sorsa: a kapituláció

Marcel Ray cikke a „L'Europe Nouvelle“-ben. Abd el Krim első békefeltétele: a kölcsön

A francia külügyminisztériumhoz közel álló politikai revü, a „L'Europe Nouvelle“ augusztus 1-i száma közli Marcel Ray, az ismert Marokkó-specialista tollából az alábbi érdekes cikket, amely — mint a beavottak tudni vélik — a francia külügyminisztérium hivatalos álláspontját képviseli s érdekes perspektivákat nyit meg a marokkói béke felé.

A marokkói hadviselés — írja Ray — eddig mindkét részről igen egyenlőtlen erővel folyt olyan nagy kiterjedésű területen, amely a rendszeres hadviselést szinte lehetetlenné tette. Mindazonáltal a dolgok mai állása mellett már meg lehet állapítani a hadműveletek pontos katonai mérlegét.

El kell ismernünk, hogy Abd el Krim első haditényei nem voltak számára kedvezőtlenek. Tagadhatatlan, hogy a rif-kabil vezér igen nagy invencióról és bátorságról tett tanúságot s egy pillanatra sem hagyta el haditérvének vezérfonalát, amely arra törekedett, hogy Fez felé haladó vonalainkat elvágja s ezzel egyidejűleg föllátsza az eddig há törzseket is. Mikor a tavasz kezdetén látták, hogy az Uerga jobbjátján a francia csapatok ismét megvették lábukat s ezzel az ebben az irányban való további nyomulást lehetetlenné teszik, más terv kivételére szánta el magát. El akarta foglalni azoknak a kis erődrészeknek a láncát, amely a hadjárat megkezdésekor a mi birtokunkban volt. Szüksége volt ezekre a „blokkházakra“, mivel ezek a gyenge erődrészek útjában állottak a Fez felé való előrenyomulásnak. El kell ismernünk, hogy ezt a védelmi vonalat elvesztettük.

Ezzel szemben csapataink változatlanul ott állnak az Uerga jobbjátján és Abd el Krimnek kezdeti győzelmeitől komolyabb haszna nem volt. Miért? Ez idő alatt ugyanis sikerült megszerveznünk a Feztől nyugatra és keletre haladó vasútvonal mentén két olyan bevezetetlen állást, amely a legkomolyabban veszélyezteti a rif-kabil front oldalát Tafrant és Taunat irányából. Ezért mondták le tábornokaink arról, hogy a Marokkó északi részében fekvő Bibane-hegység egyes részeit megértsítsék. Tafrant és Taunat megértsítése teljesen elegendő.

Ilyen körülmények között Abd el Krim átveszi a francia haderő stratégiáját s arra törekszik, hogy csapatainkat az öllő tágrányított két szára módjára fogja körül.

Abd el Krim kettős offenzívát fog megkísérelni a jövőben: az egyik balszárnyunk, Uezzan, a másik jobbszárnyunk, Taza ellen irányul. A Taza ellen irányuló első offenzíva, amely komolyan veszélyeztette a közlekedést Fez és Oram között, majdnem sikerrel járt s néhány napon keresztül már-már azt hittük, hogy Taza kiürítése csupán órák kérdése. Később azonban a helyzet — hála a fiatal Cambay tábornok ragyogó támadásainak — megjavult. Taza ma már bevezetetlenül kezeink között van. Uezzan még mindig komoly veszély fenyegeti s a beérkező hírek arról adnak számot, hogy Abd el Krim a hatalmas Dzsebelli törzs segítségével általános támadásra kerül Uezzan ellen.

Ennek az új kísérletnek sikere ma még bizonytalan, azonban máris megállapítható, hogy a háboru elhúzódása csapataink általános helyzetének nagy javulását jelenti: Naulin tábornok fővezérré való kinevezése, Petain marsal kiütése és mindenek előtt a francia részről történő állandó csapat és hadianyagszállítások máris igen nagy hatással vannak az ingadozó törzsekre.

Ezek a törzsek jól látják, hogy Abd el Krim minden személyes bátorsága eltörlül egy Franciaországgal viselő komoly háboruban. Abd el Krim e segélycsapatának, a rif-törzseknek erkölcsi gyengülése különösen érezhető a madridi konferencia határozatainak nyilvánosságra jutása óta. Tudvalevő, hogy ezen a konferencián a két ország képviselői elhatározták, hogy külön-külön nem kötik békét a lázadókkal, megengedik egymásnak a francia, illetőleg spanyol zónába való behatolást, blokádj alá veszik a tengerpartot s ily módon elvágják Abd el Krimet az utánpótlás lehetőségétől.

A konferencia foglalkozott az esetleges békekötés feltételeivel is, amelyeket azonban egyelőre a két kormány elé terjesztettek s a végleges megvitátásig titokban tartanak. Ezek a határozatok azonban még így is igen nagy hatással voltak a rif-kabil törzsekre. Abd el Krim mindezekig nem választott érdemlegesen a madridi konferencia határozataira, amelyek a béketárgyalás számára biztosítják a nyi-

tott sítót. Mindazonáltal külföldi lapok, elsősorban a „Times“ útján, már megkezdte a tapogatózást ebben az irányban is.

Abd el Krim legfőbb feltétele: kölcsön

A „Times“ tangeri tudósítója, M. Harris, július végén beszélt Abd el Krimmel, aki részletesen elmondotta neki a békekötésre vonatkozó tervét. A rifkabilok vezérének eredeti szándéka az volt, hogy a nagy Dzsebelli-törzs részére, amelynek közreműködését valamilyen módon honoráltnia kellett, megfogja szerezni Tetuan városának birtokát. A madridi konferencia után Abd el Krim belátta, hogy e követelése teljesíthetetlen s éppen ezért a spanyol kormánytól 15 millió pezeta hitelt kíván, amelynek nagyobb részét a Dzsebelli-törzsnek akarja juttatni. Abd el Krim másfelől azt is meg-

A Cuzának ítélt kártérítés miatt foglalat eszközöltek Lerner lakásán

(Jasi, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Közöltük már, hogy Lerner jasi talyigás felebbezését az ismert Cuzá-ügyben elutasította a bíróság és így elítélte jogerős. Az ítélet szerint Lerner még külön tízezer lej kártérítést is köteles fizetni Cuzának, amely összeg behajtására ma a hatóság egy képviselője jelent meg Lerner lakásán, hogy végrehajtást fogantosszon. A hatóság képviselője lefoglalta a lakásban lévő butort, de miután Lernernek vagyona nincsen, a lakásban talált butor pedig a feleségé, Lerner né a foglalás ellen felebbezést jelentett be.

Százezer kommunista tüntetett Páris utcáin

A román, bolgár és lengyel követségek elé akartak vonulni. Közelharc az Opera-téren. A háboru óta nem volt ilyen izgalom a francia fővárosban

(Páris, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A francia főváros tegnap este véres események színhelye volt. A háboru kitérő óta és a verduni csatavesztés napjait leszámítva, nem látott Páris olyan fenyegető csoportosulást, mint amilyent a kommunisták rendeztek most az Opera-téren és a nagy Boulevardokon.

A marseillesi szocialista kongresszussal párhuzamosan Franciaország kommunistái is konferenciát tartottak Párisban. A konferencián éles szavak hangzottak el a marokkói háboru, valamint Caillaux pénzügyi politikája ellen. A konferencia utolsó napján, amely tegnapielőtt volt, elhatározták a kommunisták, hogy

megkezdik az aktív propagandát és a gyülestermekből kilépnek az utcákra.

A kommunisták francia napilapja, az „L'Humanité“ már hetek óta élénk agitációt fejt ki az aktív politikai módszer mellett és kétségtelen, hogy a tegnap esti események ennek az újságnak hathatós propagandájára vezethetők részben vissza.

Tegnap este a párisi kommunista munkásság az Opera-téren gyülekezett.

Mintegy százezer főnyi tömeg szorongott a Dalszínház előtt

és végig az Avenue de l'Operan, le a Rivoliig, a kommunisták ezrei szorongtak. Az Opera-téren izgalmas beszédek hangzottak el, amelyek közül az volt a leghevesebb, amelyet Colamus kommunista képviselő fia tartott. Ebben a szónoklatban felhívta a kommunistákat, hogy vonuljanak a reakciós európai kormányok követségi épületei elé és tüntessenek a kommunistaüldözések ellen. A sűrű tömeg zárt sorban indult el az Etoile felé, hogy a követségi negyedbe jusson.

A jelszó az volt, hogy mindenekelőtt a lengyel, bolgár és román követségi paloták elé kell menni.

A tüntetők meg is indultak és a reakciós kormányokat, valamint Caillaux-t, Herriot-t, továbbá a nemzetközi szociáldemokrata vezéreket abengolva, igyekeztek előrejutni. Utközben mindenütt inzultáltak a jobban öltözött járókelőket. Amikor a menet az Etoile közelébe ért, hirtelen egy rendőrsztaggal találta magát szembe, amely elálta útját. Valóságos közelharc fejlődött ki a rendőrök és a kommunisták között. A rendőrök csupán gummibotokkal voltak fesszerelve és azzal próbálták visszanyomni a tömeget.

Egyszerre revolverlövés hangzott és a következő pillanatban az egyik lovas-

ígérte a többi marokkói törzseknek, hogy Franciaországgal csupán a „rif-állam“ teljes önállóságának alapján fog tárgyalni. A „Times“-ben adott nyilatkozatában azonban már kijelenti, hogy az „önállóság“ fogalma nagyon rugalmas és éppen ezért megelégednék Marokkó olyanforma autonómiájával, mint amilyennel a Biscayában lévő községek, a „Fueiros“-ok rendelkeznek.

Mindezeket mérlegelve, arra a konkluzióra kell jutnunk, hogy Marokkó olyan békét kaphat, amely előnyös is lehet számára. A békeszerződés aláírható abban a pillanatban, amikor Abd el Krim megadja azokat a biztosítékokat, amelyek e békét tartóssá teszik.

Fez, augusztus 29. A Marokkóban megkezdett francia-spanyol offenzíva sikeresen halad előre. A francia csapatok megszállották Alseftömböt, amelyet teljesen elvágta a rifkabiloktól. A lázadó törzsek között megrendült a fejelem. Általános az a vélemény, hogy Petain tábornagy a legrövidebb időn belül teljesen szétveri a rifkabilokat.

rendőr eszméletlenül bukott le a kövezetre. Utána ismét több revolverlövés dördült el és ezuttal is két rendőrfelügyelő sebesült meg.

A helyzet kezdett rendkívül komollyá válni és ezért a közeli rendőrpáncsnokszágról a katonaság segítségét kérték ki. A tömeg időközben tovább vonult és már majdnem elérte a követségek negyedét, amikor a katonaság több oldalról az egész menetet bekerítette. Újabb harc fejlődött ki, amely végül is a tüntetők teljes leszerelésével fejeződött be. Ennél a második összejövetélénél száznegyven kommunista részben könnyebben, részben súlyosan megsebesült. Egyidejűleg számos letartóztatás történt.

A letartóztatottak között nagyon sok külföldi van, többek között oroszok, spanyolok és németek.

Ezeket még az éjszaka folyamán beszállították a Santé fogházába. Páris egészen a késő éjjeli órákig egy formális csatatér nyomait mutatta. Az Opera előadását nem lehetett megtartani, a kabarék és varieték a tüntetés hírére kiürültek, a mozgósínházak bezártak és a sétáló sietve visszahúzódtak lakásaikba. Éjfél után állt csak helyre a rend. Ekkor katonai és rendőri lovasjárőrök kezdtek cirkálni, amelyek azóta permanenciában vannak.

Mint a rendőrség utólag megállapította, a kommunisták egy kisebb csoportja, az Opera-téri tüntetés ideje alatt a jobboldali lapok, a „Figaro“, a „Journal des Debats“, a „Temps“, a „Gaulois“, továbbá az „Action Française“ szerkesztősége elé vonult, amelyeknek ablakait bezúrták, munkatársaik közül pedig többeket inzultáltak.

A kormány még az éjszaka folyamán minisztertanácsot tartott, hogy a kommunista tüntetéssel kapcsolatban állást foglaljon. Értesülésünk szerint

már a legközelebbi napokban általános razziaak kezdődnek, amelyeknek során az összes külföldi kommunistákat előállítják és kiutasítják.

A „L'Humanité“ továbbra is ellenállásra és aktív harcra látja a kommunistákat. A főváros közönsége nagy nyugtalansággal tekint a következő napok elé, amelyek a tegnapi tüntetés megismétlődését hozhatják magukkal. A város külső képe rendkívül zilált és nyugtalan. A szovjetkövetség épületét, minthogy jobboldali ellentüntetéstől tartanak, erős rendőri készséggel védi. A kommunista ifjúságok pedig a „L'Humanité“ szerkesztőségét és nyomdáját őrzik.

25 augusztus 31

ymillióval határos magunkra vállalni. Ése dőbbenetesen már éjfél felé járt

alása

a sulygyarapodás)

pét, adja a követ. Átlag 3 kgr.-ot árva. Az alább töltötték a tihucái számok jelzik a ban:

5 kgr., Lázár Ruerker Jolán 10 éves éves 3 kgr., Izsák ozenfeld Abraham

edményt mutatnak le hetet töltötték éves 5 kgr., Abraham, Abraham Lajos na 15 éves 6 kgr., gr.

nyaralás utóhatása)

k azt sem, hogy a csak azt jelenti, nu gyerek lakásá fedezi a társadalem volna egyéb, hiszna. Attól eltehatt intenzívebben a gyerek egész toással van, nagyban en való tartózkok

k meggyógyultak)

az Erdélyi Zsidó y összeggel, hogy massa. Csak az orangek konstatált a a legmesszebb-megfelelő ellátás és nem került többé, zkadása. Így többos, tuberkulotikus, kerültek ki a nyajavult diagnózissal verszegények vérmust, a tuberkulostest megnövekedett legyőzte. A tüdőgeksek lettek.

l fűtött és humát, mint egy árva-zelni sem lehet. ésnek kitett zsidó t fényesen teljesítő b nemzetünknek s elért rekorderedngondozó lelkiismerel telt vezetőségét nat, amely támoga. A tihucái nyaró elismerést érdem működéséért.

(w. m.)

gedik Karlsbaldentik: Zinovjev szovjt kért a csehszlovák Karlsbaldon akarja lentések szerint a be. A prágai szovjetpott kormányától, hogy kozzon az elutasítás is helyezzen kilá-

szédül, ha mellgást érez, igyék cz József keserűzakorvosok bizoencz József“-viz hashajtó. Kapdrogériákban és 5

IRÓK ÉS IRÁSOK

***

A társadalmi gazdaság dinamikája

— Dr. Ligeti Sándor könyve —

A tudományos szocializmus dogmatikusai, az ortodox marxisták egyik legfőbb tétele az, hogy minden társadalmi, nemzeti és emberi ideált kizárólag a gazdasági adottságok alakítanak ki. Az individualista polgári bölcsélet ezt természetesen erősen tagadja és az emberi szellem iniciatív készségének legalább is olyan jelentőséget kölcsönöz, mint a gazdasági erőnek.

Ligeti Sándor „A társadalmi gazdaság dinamikája” című igen jelentős művében, — mely most hagyta el a sajtót s minden tekintetben hivatott arra, hogy heves vitákat involváljon — ezt a két, élesen szembeálló felfogást kiegyenlíteni igyekszik. Igen meggyőzően és mintegy spirituális lelkesedéstől áthatottan állítja, hogy a természeti törvények, melyek teljes mértékben érvényesek az emberi társadalomra is, — egy vonalon haladnak azzal az intuitívnek mondható erkölcsi (etikai) szemponttal, mely szerint az emberiségnek az igazságra kell törekednie, annál is inkább, mert az igazságra való törekvés — a különböző élő és ható törvények alapján magának a természetnek is egyik legfőbb sajátossága. Az ember pedig, mint a természetnek szerves része, nem lehet ellentétben örökérvényű törvényekkel s amennyiben ellentétben van: ez az ellentét csak önzés, korlátoltság, butaság és elnyomás velejárója lehet. Ligeti Sándor tehát szociális, helyesebben szociológiai elképzelésében az etikai elem a kiinduló pont — s éppen ez teszi őt inkább bölcselővé, mint részletkérdéseket kutató szaktudóssá.

Természettudományos életlátása, kutató és konkrét tényekkel számító mentalitása azonban megóvja minden homályosságtól és metafizikai ingoványokra való elkalandozástól. Boldogság-ideálját — melyet csak mint kollektív boldogság-ideált tud elképzelni, — a szükségletek kielégítésére építi fel; a szükségletek észszerű, minden osztályozástól és profithajzától mentes kielégítésére, mely természetesen csak egy racionális termelési rendben képzelhető el. Ezen a ponton etikai kiindulópontja szoros érintkezést talál a történelmi materializmus, a marxista közgazdaságtan alaptételeivel, de ezen az érintkezésen túl ismét az író egyéni perspektívája kerül előtérbe, az a heves, szinte művészi lelkesültségtől áthatott meggyőződés, hogy a mai társadalmi igazságtalanságoknak el kell tűnniök, mert ezt egy kategórikus természeti törvény parancsolja így: a kiegyenlítődés törvénye. Kétségtelen, hogy a kiegyenlítődés természeti törvényének a társadalmi életre, a közgazdaságtanra való alkalmazásával Ligeti Sándor doktor új és eredeti társadalomtudományi szemléletnek vetette meg alapját, igaz, hogy csak skiccszerűen, mert rendszere és feltevése — bármily világosnak és pregnánsnak látszik egyébként — nincs elég sok és fölöttébb plauzibilis konkrétumokkal megtámasztva. Alaptétele, mely szerint „a kiegyenlítődés igazságának felismerése az az alap, melyből kiindulva egy a múlt eseményei, es törekvései, tehát a jövő előkészítése és törekvései egységes szempontjából vizsgálhatók és megérthetők” oly súlyos, intuitív erővel kihangzó tétel, mely nem nélkülözheti az abszurdumig vitt konkrétizálást, az adatoknak olyan gazdagságát, mely minden kétséget elhallgattat. Igaz, hogy Ligeti Sándor könyve — minden jel erre vall — csupán nyitánya egy gazdag hangszerelésű, a társadalom és gazdasági élet minden megnyilvánulására alkalmazható rendszernek.

Magára a társadalmi gazdaság strukturájára vonatkozó fejezetei, bár igen pregnánsak, szintén nem eléggé részletesek, de ettől eltekintve: olyan erős logikával, erős okfejtéssel alátámasztottak, hogy a velük való szembehelyezkedés csaknem lehetetlennek tűnik fel.

Maga a szerző is hangsúlyozza, hogy a részletgazságok tekintetében nem indul el teljesen eredeti utakon, de ezzel szemben kétségtelenül megállapítható, hogy koncepcióban, logikai kompozícióban egészen új és eredeti utakon halad. Mindenesetre mint a kötet érdemét és értékét kell kihangsúlyoznunk, hogy a száraz, farszobor

okfejtéseket a szinte művészi velleitásokra valló intuíció finom kötőanyagával forrasztja össze a szerző, akiben az Erdélyben teljesen elárult és nagyjában elhanyagolt társadalomtudományi és filozófiai kultúra első komoly je-

lentőségű művelőjét kell köszöntenünk. Hiszünk, hogy Ligeti Sándor dr. jelen első kötetét, melyet oevreja bevezetőjének tekintünk, számos elgondolásait és rendszerét teljesen kiépítő művek fogják követni. Salamon László

Jorga az antiszemitizmusról és fascizmusról

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Neamul Romanesc” mai számában Jorga professzor tollából az alábbi érdekes írás jelent meg:

„Egy, a zsidó érdekek szolgálatában álló amerikai napilap kimutatást közöl azokról a zsidókról, akik az olasz fascizmus szolgálatában állanak és akik vezető szerepet visznek. Az Itáliában élő ötven ezer zsidó közül Mussolini egy Finzi nevű zsidót nevezett ki hadügyminiszternek, aki azelőtt Bukarest szinpadán zsidóságért kifütyültek és kövekkel dobáltak meg. A fascisták négy nagy vezére Bellini Sámuel Olivetti Angelo, Verona és Orios, ugyancsak zsidók. Az országos fascista párt két vezetője szintén zsidó. A kimutatás ezenkívül

megjegyzí azt, hogy a leghíresebb olasz költőnek d'Annunzionak, akit tulajdonképpen Raspagnettának hívnak, ősei zsidók voltak.

Nálunk Romániában az antiszemitizmus a fascizmus felé orientálódik de úgy, hogy az antiszemitizmus kihasználásával akarják a fascizmust megteremteni, mégpedig azért, hogy egy Gagauta Juliu lehessen Románia diktátora, aki legelőször is egy Szent Bertalanit éjti ígér az összes zsidóknak és az általuk „lekegyezteteknek”.

A félrevezetett naiv embereknek, akik a hasonló bombasztokban hisznek, szögeztem le a fentieket, hogy a romániai fascizmus-majmolók válasszanak a két egymással homlokegyenest ellenkező irány között.”

A „Rote Fahne” rábizonyítja Seipelre, hogy ő állt az antiszemita-tüntetések mögött

Kancellárkorában hódolópártot küldött Zita-nak

(Bécs, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az osztrák kommunisták napilapja, a „Rote Fahne” mai száma szenzációs leleplezést közöl. A cionista kongresszussal kapcsolatos tüntetések alkalmából tudvalevőleg az a hír terjedt el, hogy

a tüntetések mögött tulajdonképpen Seipel volt kancellár áll,

aki monarchista érzelmű és a kongresszus alkalmát egy puccsra akarta kihasználni. Ebben a hírből mindmáig sokan kételkedtek, mert nem tartották valószínűnek, hogy Seipel, aki a szánálási akciót véghezvitte és akit általában higgadt gondolkodású államférfiúnak ismernek, egy ilyen szélsőséges és veszélyes lépésre ragadhata volna el magát. Ha azonban hihetünk a „Rote Fahne”-nak, úgy

Seipel kancellárról most tényleg kiderül, hogy monarchista érzületét már miniszterelnök korában is többször nyilvánosságra hozta,

az a bizonyíték pedig, amelyet most a kommunista lap közöl, döntően szól amellett. A „Rote Fahne” ugyanis nyilvánosságra hozza Zita excsászárné bécsi megbízottjának, gróf Westphalennek, Schager Albin volt osztályfő-

nökhöz, az osztrák monarchisták pártja elnökéhez a napokban intézett levelét, amelyben a gróf tudatja, hogy Seipel, amikor tényleges kancellár volt, egy levelet írt Zita excsászárnéhez, amelyben rendületlen hűségéről biztosította őt és kifejezte az uralkodóház restaurálására vonatkozó mindenkorai készségét.

A „Rote Fahne” leleplezése annál súlyosabbban esik latba, mert gróf Westphalent mindenki szavahihető embernek ismeri, aki aligha irt volna le az alap nélkül ilyen sorokat. A bécsi rendőrfőnökség, amely éppen most végzi a multheti tüntetések ügyében a nyomozást, érthető módon meglepődött ezen az adaton, amely a vizsgálat egész irányát egyszerre megváltoztathatja. A rendőrfőnökség, értesülésünk szerint, még a mai nap folyamán érintkezésbe lépett a kommunistapárt vezetésével, amelyet arra kért, hogy

Westphalen gróf levelének eredetijét a nyomozás érdekében haladéktalanul mutassa be.

Az egész közvélemény óriási érdeklődéssel kíséri a levél sorsát, amely egy nagyarányú politikai összeesküvésre hivatott fényt deríteni.

Egy orvos huszonnégy óráig magánál tartotta rendelőjében meghalt páciensének hulláját

Egy törvényszéki bíró rejtélyes halála egy bukaresti orvos rendelőjében

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bukaresti ügyészség néhány nap óta egy egészen rendkívüli és misztikus ügyben nyomoz. Kedden, augusztus 25-én este 7 órakor egy ismeretlen úriember felkereste dr. Jorgulescu orvosnak, Mina Minovici egyetemi professzor volt asszisztensének rendelőjét. Hogy az orvosi rendelőben mi történt, azt egyelőre sűrű homály fedi. Valamilyen rejtélyes tragédia, vagy véletlen szerencsétlenség játszódhatott le, mert az ismeretlen beteg az orvos rendelőjében összeesett és meghalt.

Maga az a tény, hogy egy beteg az orvos rendelőjében meghalt, bár igen ritka eset, de mégsem szokatlan és nem szokott semmi gyanúra sem támpontot adni. Ami a bukaresti esetet rejtélyessé teszi, az az a tény, hogy Jorgulescu dr. nem értesítette a hatóságokat a halálesetről, sőt a holttestet egész éjjel magánál tartotta. Gyanússá teszi a halál körülményeit még az is, hogy a páciens hulláját az orvos titokban akarta kicsempészni a lakásáról.

A rejtélyes halált követő napon ugyanis Jorgulescu áttelefontalt egyik barátjának, Florescu doktornak, aki a bonotani intézet titkárja, hogy küldjön neki automobilján egy nagy kézi koffert, mert egy halom könyvet akar neki átküldeni. Florescu elküldte az autót, sőt egy szolgát is felültetett az autóra, hogy legyen segítségére Jorgulescunak a könyvek becsomagolásánál. A szolga nagy megdöbbené-

lyett egy férfiholttestet gyümöszölt a kofferbe. A baráti küldemény nem kisebb meglepetést okozott Florescu doktornak sem, aki azonnal jelentést tett a hatóságoknak.

Nicolaeu tábornok a bukaresti rendőrség prefektusa személyesen szállt ki a helyszínre és az időközben odaérkezett főügyessel együtt nyomban bevezette a vizsgálatot. Az áldozat zsebeiben talált iratokból megállapították, hogy a halott Georghe Nicolae, romanamegyei törvényszéki bíró. Az apróbb tárgyakon kívül egy receptet is találtak a halott zsebeiben, amely egy belga gyártmányú antiluetikus preparátumról szólt. A nyomozó közegek feltevése szerint, Jorgulescu tulerős adagot adott be injekcióban betegének a preparátumból és ez okozta a törvényszéki bíró halálát. A vizsgálatot vezető rendőrprefektus, hogy az ügyre teljes világosság derüljön, hazaüregyöntette Mina Minovici professzort, aki jelenleg Konstancában nyaral.

Pastion vizsgálóbíró ma délelőtt előzetes letartóztatásba helyezte Jorgulescu doktort, ami a bukaresti orvoskörökben nagy feltűnést keltett.

Hir Damaszkusz elstéről

Páris, augusztus 29. Tegnap itt az a hír terjedt el, hogy a druzok benyomultak Damaszkuszba, megszállták a középületeket és a pályaudvart. A külügyminisztérium ma hivatalosan cáfolja Damaszkusz elstét.

Az Uj Kelet
Szerkesztő
Felelős és
Előfizetés
240
Az Uj Kelet
még

Mor

Sófár
Jajga
Utols
Hull

Mezt
Bus
Haló
Haló

Zoko
Édes
Szive
És be

Süvö
Almo
Jön
Ha c

Embe
Hallj
Ha k
Kitép

— 10

lásért

regiben
hogy Wil
néző és
a Broodw
éves szolg
történt,
gyorsvona
lebbi kör
meghalt.
letartóztat
ben szab
le nem t
szerződés
mert az
rikai köz
volt, elfo
színházba
gyalta le
zolás ve
százézer
ügyvédje

hágai lak
Hollandia
a világot
landiába,
fel ezért
fogadást
együtt g
sait csak
sából ka
megtenni
tük. A
giumon,
szágon,
szágon,
kodik ró

— I
pestről j
már kor
tak, lak
fiatal m
vészi kö

köszöntünk. Hisszük, jelen első kötetét, jének tekintünk, szá- szerét teljesen kiépítő Salamon László

Zsmáról

hiresebb olasz költőnek képen Raspagnettának

antisemitizmus a fa- gy, hogy az anti- akarják a fascizmust t, hogy egy Gagauta ratora, aki legelőször is r az összes zsidóknak tteknek“.

ereknek, akik a hasonló eztem le a fentieket, -majmolók válasszanak tenest ellenkező irány

pelre,

mögött

histák pártja elnö- levelét, amelyben Seipel, amikor volt, egy levelet z, amelyben ren- ztosította őt és ház restaurálá- nkori készségét.

ezése annál súlyo- f Westphalnt min- k ismeri, aki aligha ren sorokat. A bécsi pen most végzi a n a nyomozást, ért- ezen az adaton, nyát egyszerre meg- kség, értesülésünk yamán érintkezésbe etőségével, amelyet

nek eredetijét a adékalanul mu-

riási érdeklődéssel egy nagyarányu ott fényt deríteni.

tartotta

lláját

rendelőjében

möszölt a kofferbe. sebb meglepetést sem, aki azonnal

aresti rendőrség t ki a helyszínre főügyessel együtt latot. Az áldozat állapították, hogy omanamegyei tör- tárgyakon kívül halott zsebeiben, antilnetikus pre- ó közegek felte- rős adagot adott eparátumból és ez lálát. A vizsgálá- gy az ügyre tel- gőnyöztette Mina leg Konstancá-

délelőtt előzetes gulescu doktort, nagy feltűnést

lestéről

ap itt az a hir omultak Damas- épületeket és a érium ma hiva- ét.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bansági zsidó ság napilapja
Szerkesztik: Giszka János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 830 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomásait csak a forrás megjelölésével engedjék meg.

A mai naptár

vasárnap
5685. Eml 10.
1925. aug. 30.
Hétfő
5685. Eml 11.
1925. aug. 31.

Morris Rosenfeld: Elal melódiák

Sófarba fuj a templomi kürtös
Jajgat a hangja, messzi kesergőn
Utolsó fűszál fonnyad a réten
Hull az utolsó lomb le az erdőn.

Meztelen áll és fázik a vén föld
Bus borzogások remegnek átál
Halódó erdőn első imára
Halott-imára hív a madárdal.

Zokog a torkán, remegő hangon
Édesen-fájó bucsuzó ének
Szívembe markol, szívekbe markol
És belejajdul, jajgat a lélek.

Süvölt a szélvész, riad az erdő
Almodozásból dőböneve támad
Jön már a végső ítélet napja
Ha csemetéknek, ha öreg fáknak.

Emberk, — fái világerdőnek
Halljátok, hogy zug, bömböl és csattog!
Ha korán, későn, ha ifjan, vénen,
Kitép a szél, mind ahányan vagytok.

ford. g. j.

— 100.000 dollárra ítélték autóelgázó- lásért egy amerikai filmszínésznőt. Nem- régiben nagy port vert fel, még Newyorkban is, hogy Wilda Benett, aki Amerikában jőnevű szí- nésznő és akinek filmjeit az egész világon játszó- k, a Broodwayon elgázolt egy Anna Baeché nevű 19 éves szolgálcseleányt. Wilda Benett, amikor az eset történt, azonnal autójára kapta fel a leányt és gyorsvonat sebességgel beszáguldott vele a legköze- lebbi kórházba, ahol azonban a leány nemsokára meghalt. Wilda Benettet az amerikai rendőrség letartóztatta, majd ötszázezer dollár kaució ellené- ben szabadonbocsátotta, azonban addig, míg a pert le nem tárgyalták, egyetlen színházban sem kapott szerződést, sőt még a filmgyárak sem szerződtek, mert az impresszáriók attól tartottak, hogy az ame- rikai közönség, mint erre sok más esetben példa volt, elfordult a művésznőtől és nem járt abba a színházba, ahol játszik. A pert a napokban tárg- yalta le a bíróság és Wilda Benettet gyilkos gáz- olás vétségében mondotta ki bűnösnek és ezért százezer dollárral büntették meg. Wilda Benett és ügyvédje az ítéletben megnyugodtak.

— Világjáró házaspár. Driesen André hágai lakos feleségével együtt 1923-ban elindult Hollandiából, hogy gyalog keresztül-kassul beutazza a világot és kilenc év múlva újra visszatérjen Hol- landiába, ahol 35.000 hollandi forint jutalmat vesz fel ezért két hollandi duagazlag kereskedőtől, akik fogadást kötöttek vele. Driesen André feleségével együtt gyalog, vasuton és hajón utazhat és kiadá- sait csak abból fedezheti, amit arcépsáinak árusítá- sából kap. Összesen 85.000 kilométer utat kell megtennie, amelyből eddig már 21.000 van mögöt- tük. A világjáró házaspár végigment eddig Bel- giumon, Franciaországon, Németországon, Olaszor- szágon, Korzikán, Sardinian, Svájcban, Lengyelor- szágon, Románian és 4800 hivatalos pecsét tanus- kodik róla, hogy hol mindenütt fordult meg.

— Egy festőművész tragédiája. Buda- pestről jelentik: Cakó Béla festőművész, akinek már kora ifjúságában jelentős művészi sikerei vol- tak, lakásán felakasztotta magát. Az alig 38 éves fiatal művész tragédiája nagy feltűnést keltett mű- vésszi körökben.

A Haggibbor váratlan veresége Temesváron

(Timisoara-Temesvár, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Haggibbor kétnapos temesvári szereplésének első mérkőzése a kolozsvári zsidó csapat megérdemeletlen, minimális gólarányu vereségével végződött. A Haggibbor Braun és Farkas nélkül játszó csapata az utazás és egy át nem aludt éjszaka fáradaimaival a lábában is egyenlő ellenfele volt a TAC-nak, de a kapu előtt balszerencse üldözte. A Haggibborral szemben hihetetlenül elfoglalt Margu bíró Puskás gólja után a II. félidő 30. percében indokolatlanul lefújta a mérkőzést.

Kolozsvár. Törekvés—Victoria 4:3 (0:1). Durva mérkőzés.

Néhány újabb vasuti katasztrófa meg egy tűzvész Az elmúlt huszonnégy óra vasuti és tűzkrónikája

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi hetekben nem volt nap, hogy kisebb-nagyobb vasuti katasztrófáról, tűzvész- ről, vagy — ami szintén elég borzasztó — lán- gokban álló petróleumtelepekről ne kelljen ol- vasóinknak beszámolnunk, ugyannyira, hogy ez már sem az olvasónak, sem pedig az újságíróknak nem volt szenzációja, de az újságok — ha röviden is — beszámoltak a katasztrófáról, az olvasó pedig — unottan is, de — de elolvasta a megszokottá vált katasztrófák egyhangu tudósításait. A katasztrófák- ról szóló jelentések nagyon gyakran a vonatvezetőt is katasztrófális helyzetbe sodorják, és szegény ember — aki előtt álmban is égő petróleumtelepek, egymásba rohanó vonatok jelennek meg — hiába várja a napot, amelyen nem fog pusztítani a tűz- vész, vagy nem fognak a vonatok egymásba ro- hanni és végre pihentetheti a tollát. De mindezek továbbra is napról-napra kigyuladnak, a CFR nap- nap után azon közmondásból kiindulva, hogy „minden percrek szakaszd le virágát — egymásba szalassza a vonatokat és gazdagítja a napilapok ál- landó rovatát. Az elmúlt huszonnégy óra katasztró- fáról szóló jelentéseket csokorba kötve itt nyújtjuk át az olvasónak:

Turnesverin—Craiova közötti vonal borzalmas vas- uti katasztrófa színhelye volt. A 11-es számú Ssimpon exprezsvonat, az éjjel Butuiesi—Haia állomások között kisiklott. A szerencsétlenségről egyelőre csak hiányos jelentések számoltak be, amelyekből csak az derül ki, hogy ez alkalommal a szorgalmas halál nem szedegette az áldozatait és az aratást későbbre hagyta, hogy a katasztrófa élet-halál között lebegő áldozatai közül ragadja el a zsákmányát.

Az eddigi megállapítás szerint a vonat ellen ismeretlen egyének merényletet követtek el, mert

— Egy felbontott eljegyzés számlája. Budapestről jelentik: Érdekes kártérítési kereset fe- lett hozott a tábla elvi jelentőségű döntést. R. M. budapesti lakos még 1919 novemberében eljegyezte R. J. vendéglős leányát, de később szülei ellenzé- sére az eljegyzést felbontotta. A menyasszony apja kártérítési igényt jelentett be és a bíróságnál pre- zentált számlában 350 vacsora, 8 havi ellátás és 50 süteményes katonai csomag fejében 83 ezer ko- ronát kért. A törvényszék megállapította az igény jogosultságát, mert a vőlegény alapos indok nélkül bontotta fel az eljegyzést és 64 ezer korona kár- megtérítésére kötelezte az alperest. Közben évek teltek el, a magyar korona elértéktelenedett és a per felebbezés folytán csak most került a tábla elé. A tábla érdemben magáévá tette a törvényszék ítéletét, de a károsszeget 4 millió 300 ezer koro- nában valorizálva állapította meg.

— Emberhalál egy kis macska miatt. Székesfehérvárról jelentik: A fehérmegyei Jenő köz- ségben Varga István 72 éves öregember biciskával megszurta Ispaiics István nevű 59 éves szomszédját, a bicska átvágta a bal comb ütőerét és Ispaiics el- vérzett. A két öreg régebben rossz viszonyban élt egymással. Ma reggel Ispaiics kis macskája átmászott Varga udvarába, aki bosszantásul kamarájába zárta. Ispaiics átment a nyávogó macskáért, szóváltás támadt és Varga halálra szurta. A gyilkost letar- tóztatták.

* Beiratás. A cluji nőipariskola magyar ta- gozatán Avram Jancu 13. sz. a. fehérmű- és ruhavarró szakra a beiratások szeptember 1-től 10 ig eszközölte, naponta 8—1-ig. 10 ike után a felvétel csak miniszteri engedéllyel lehetséges. Őszi kalap-tanfolyam szeptember 14-én kezdődik. Női és férfi fehérművek elkészítését a legfinomabb kivitelben az iskola jutányosan vállalja.

* Dr. Biró gyógyszerész átköltözött a Piata Unirii 6. szám alól a Piata Unirii 4 szám alá. (Mátyás Király-tér 4.)

— Ne féljen az esőtől! Végre nyugodtak lehetünk, mert az augusztus 30-iki zsidó nőgyelet mulatságát még az eső sem tudja megzavarni. Az

a sinek ötven méternyire fel voltak szedve. A vo- naton utazott Mardarescu hadügyminiszter is. A kisiklás következtében a mozdony és a postakocsi teljesen kiestek a vágányokról, míg a többi kocsi- nak csak egy-egy kereke került le a sinekről. Az éjszakai kisiklás az utasok körében óriási pánikot idézett elő. A katasztrófáról szóló első jelentés még nem közölte a sebesültek számát.

A másik jelentést, amely szintén vasuti katasz- trófáról számol be, Galatzból küldi tudósítónk. A tegnapi este a Galatz közelében dolgozó körülbelül husz főből álló katonacsoport, munkájuk elvégzété- vel, egy vasuti hajtányon mentek hazafelé. A ka- tonák a gyorsan száguldó hajtányon állandóan be- szélgettek és így elkerülte figyelmüket, hogy a kanyarodóból egy tehervonat teljes sebességgel jön szembe velük. A hajtányon ülő katonák mire észrevették a közelgő veszedelmet, már késő volt, mert a vonat, valamint a hajtány oly erővel jöttek egymással szembe, hogy a katasztrófa elkerülhetet- len volt. A munkások egy részének volt még any- nyi lélekjelemléte és ideje, hogy leugorjon a haj- tányról, amely beleszaladt a robogó tehervonatba és teljesen pozdorjává tört. A katonák közül öten súlyosan megsebesültek úgy, hogy életbenmara- dásukhoz kevés a remény.

A vasuti katasztrófákkal a mai napra talán már végeztünk, de hogy az összefüztő csokor tel- jes legyen, jasi-i tudósítónk egy óriási tűzvészről küldi hiányos jelentését. Az elmúlt éjszaka Jasiban óriási tűzvész pusztított, amelynek a Giorlor-utca öt lakóháza esett áldozatul. A tűzvész következté- ben az öt lakóház teljesen porrá égett és így több család hajléktalanná vált. Az a gyanyu, hogy az újabb tűzvészt gyújtogatás idézte elő és ezért a rendőrség széleskörű nyomozást vezetett be. A nyomozás még kezdőstádiumban van, de már eddig is több letartóztatás történt.

előrelátó rendezőbizottság figyelme mindenre kiter- jedt és így már gondoskodás történt, hogy amennyi- ben vasárnap délután boros, vagy esős idő lenne és a szezon legjobbban ígérkező nyári mulatságát nem lehetne a református kollégium udvarán megtartani, egy a mulatság a gimnázium fedett termeiben lesz megtartva, ahol az ötletes meglepetések és szóra- koztató látványosságok nemcsak a kedélyekről, hanem az égboltozatról is fogják oszlatni a borot.

* Borkabátokat legolcsóbban Fuchs bórúruha készítőnél Oradea-Mare, Baross és Nagypiac-tér sarok.

— Iskolai értesítés. A Regele Ferdinand-uti izr. I. II. III. IV. V. VI. osztályu iskolában az 1925—26 tanévi beiratkozások folyó évi szeptem- ber hó 1-én és a rákövetkező napokon fognak meg- tartatni. Az első osztályba csakis anyakönyvi ki- vonat felmutatása mellett vehetjük fel a gyermekeket. Az igazgató.

* Értesitem t. vevőimet, hogy kóser mé- szárszékemet valamint szálamnygár lerakatomat át- helyeztem a Malom-utcai új városi épületbe, (a főposta mellett). További szives pártfogást kér Winkler Mór.

* A Parisien-áruház ingyen-sorsjátéka- nak nyertesei. A Parisien-áruház folyó hó 25-én megtartott ingyenes sorsjátékának a következő szá- mok nyertek: I. nyeremény 49212, II. nyeremé- ny 39691, III. nyeremény 46749 szám. A Parisien- áruház ezuton felkéri a sorsjegyek tulajdonosait, hogy nyereményeiket vagy azok ellenértékét sors- jegyük bemutatása ellenében átvenni sziveskedjenek.

Dr. COSMUTZA szanatóriuma
Cluj-Kolozsvár, Fellegvár.
Klimatikus gyógyhely légzőszervi betegek számára. Diétás szanató- rium cukorbetegnek, vesébajosok, köszvényesek részére. Vizgyógy- intézet, elektromos kezelés. Nap- ponta hétszer étkezés, állandó orvosi felügyelet. Napi ellátás 350 lej. Orthodox konyha.

KÖZGAZDASÁG

Ujabb krízis fenyegeti a kolozsvári pénzügyi piacot A nagybankok váratlanul megszorították a hitelnyújtást

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári piacon néhány hét óta megint pénzügyi mutatók mutatkoznak. Mintegy négy héttel ezelőtt, ugyanis az egyik kolozsvári vezetőbank váratlanul megszorította a hitelfolyósítást. Ezt az intézkedést rövidesen követte másik két nagyobb pénzintézet is, úgy, hogy a hitelmegszorítás által keletkezett feszültség már kezd érezhetővé válni. A helyzet ma az, hogy a kereskedők és ipari üzemek csak nehezen elégíthetik ki hitel igényüket, mert a nagyobb pénzintézetek nem prolongálják a lejáratú váltókat, vagy ha igen csak nagyon kivételes esetben, még kevésbé számítolnak az új váltókat.

A bankoknak ez a hitelkorlátozó politikája természetesen újabb nyugtalanságot kelt a gazdasági életben, ami érthető, ha elgondoljuk, hogy úgy a kereskedelemnek, mint az iparnak minden idegszála hozzá van fűzve a pénzintézetek működéséhez. A dolog természetéhez tartozik, hogy ezzel kapcsolatban már is különböző feltevéseket, kombinációkat fűznek. Így

A Sfatul Negustorenc felhívása az iparkamarai választások ügyében

Külön listával választ a kolozsvári Kereskedő Tanács

A kereskedelmi és iparkamarai választásokkal kapcsolatosan a kolozsvári Sfatul Negustorenc ma felhívást bocsátott ki tagjaihoz, amelyben véglegesen állást foglal a külön jelölési lista mellett. Ebből az elhatározásból az tűnik ki, hogy a különböző csoportok részéről lefolytatott tárgyalások, amelyek egy egységes lista érdekében történtek, eredménytelenek maradtak. Így tehát bizonyossá vehető, hogy a kolozsvári iparkamarai választásokon a kereskedelmi szakosztály két, vagy három kandidáló listával fog szerepelni és így a választások igen mozgalmasnak ígérkeznek. A Sfatul Negustorenc felhívását alább adjuk:

Kartársak! — A kereskedelmi és iparkamarai választások körül egyes politikai csoportok részéről nagy agitáció folyik. Ez a helyzet rendkívül veszélyes a kereskedelem általános érdekére, mert egyenetlenséget szít éppen ott, ahol a legnagyobb szükség van harmóniára, amely egyedül biztosíthatja a magunk és az ország gazdasági érdekét. A Kereskedő Tanács, mint professzionális szervezet, az egyedüli, amely saját tagjai közül képes egy megfelelő és politikai érdekek kikapcsolásával, felelősségteljes személyekből álló listát összeállítani. A Kereskedő Tanács az egyedüli szervezet, amely személyi áldozatok árán is teljesen tárgyilagosan munkálkodhatik tagjai és az ország közgazdasága javára. Egyesületünk ezen elvektől vezettetve a kamarai választásokon egy külön listával fog szerepelni, amely lista képviselni fogja mindazokat, akik körletünk kereskedelmében a legkiválóbbak. A Kereskedő Tanács továbbra is meg akarja őrizni hivatását, amely az általános kereskedelmi érdekek védelmének biztosítása. A Kereskedő Tanács az egyedüli erőteljes gazdasági szervezet Nagyromániában, amely képes a professzionális érdekek védelmét és a gazdasági fejlődést biztosítani.

Kartársak! Ne hagyjátok magatokat megfélemlíteni a különböző pressziók által, mert az általános szervezetség sokkal erőteljesebb pajzs számunkra, mint bármely presszió.

A kolozsvári Kereskedő Tanács szervező bizottsága.

¶ Kérélni kell a külföldi gépek behozatalát. A kolozsvári iparfelügyelőséghez ma érkezett le az ipari és kereskedelemügyi miniszter körrendelete, amelyben szabályozza a külföldről származó gépek Romániába való behozatalát. Eszerint minden ipari üzem tulajdonosa, aki külföldről bármilyen gépet vagy gépkatrészt akar importálni, egy kérvényt tartozik az iparfelügyelőhöz benyújtani, amelyhez csatolandó a gép, gépkatrész pontos rajza

egyesekek tudni vélik, hogy ez a bankpolitika összefügg egy, a közeli időben bekövetkezendő kamatlábemeléssel, míg mások arról beszélnek, hogy ebben a kampányban nagy gabonaügyleteket akarnak lebonyolítani és a pénzt erre a célra gyűjtik. A nagybankok hitelmegszorítása lényegesen forgalomemelkedést jelent a közép- és kisbankok részére, amelyek minden korlátozás nélkül továbbra is folyósítanak hiteleket. Ezeket a hiteleket azonban, tekintve a kisbankok által számított nagy kamatlábat az ipari üzemek és nagyobb hitelre szoruló kereskedőcégek nem vehetik igénybe.

A kamatlábak a kolozsvári pénzügyi piacon egyébként az utóbbi időben nem változtak. Kötetlen betétre a nagyobb pénzintézetek még mindig 8-10, a közép- és kisintézetek pedig 12-14 százalékot fizetnek, míg a kötött betétekért (3 hától feljebb) 10-12, illetőleg 14-20 százalékot. A leszámítolások 18-24 százalék körül történnek, de még vannak kisebb bankok, amelyek 36 százalékot is elkérnek attól, aki hitelért hozza forduló.

vagy fényképe. Erre azért van szükség, hogy a vármegyei hatóságok a behozatalnál megállapíthassák, hogy a behozott gép azonos-e azzal, amely a kérvényben föl van tüntetve. A rendelkezés már életbe is lépett.

¶ Október 1-ig marad érvényben az expresszvonatok zónarendszere. Bukarestből jelentik: A CFR. vezérigazgatósága közli, hogy az expresszvonatokon érvényben levő zónarendszer a jegykiadásoknál október elsejéig marad érvényben. A 100, illetve 60 kilométeres távolságnál kisebb távolságu jegyeket csak október elsejétől fogják kiadni.

¶ Csehszlovákiában leszállítják a szénadót és a szénzállítási tarifát. Prágából jelentik: A napokban megtartott minisztertanács elhatározta, hogy a munkanélküliség leküzdése és a szénbányák üzemének további korlátozásának elkerülése céljából, rendeleti uton fogja a szenadóról szóló törvényt reformálni, a szenadót lecsökkenteni és a szénzállítási tarifáját lényegesen olcsóbbá tenni.

¶ Világ gazdasági hírek. Olaszország: az acélgárak hat hónapra vannak rendelkezéssel ellátva, ami főleg az építés fellendülésére vezethető vissza. Ugyanis azok a házak, amelyek 1926 végéig lakhatóvá válnak, rendkívüli adókedvezményekben részesülnek. — Juliusban 101 000 volt a munkanélküliek száma, ami 1920 óta a legalacsonyabb. — Svájc: a legnagyobb energiával tovább folytatja a vasutak elektrifikálását s míg 1918-ban a vasutaknak csak 5 százaléka, addig ma már 27 százaléka van villamosítva s 1930-ig előrelátólag már 60 százalék, vagyis 1600 kilométeren. A svájci vasutak 1924. üzletévre 15 millió frank nyereséggel zárult, amit az előző évek deficitjeinek leírására fordítottak. — Oroszország: a „Wsekopromszojusz“, az orosz ipari szövözetek centruma felosztja beszerzési és eladási szervezeteit. — Az Orosz Állami Bank új kikötői elváltorai mellé egy, a legmodernebb amerikai rendszerű gabonaszítástelepet is létesít. — Kína: Amerika elégedte a boxerladás ártérsítéséből még járó 6 millió dollárt, amelyből egy kulturálsopot létesítenek. — Japán: 1925 első félévi külkereskedelmi mérlege: 515 millió yen passzívummal zárult.

Vidéki amatőr fényképezők körjének ajándékaként
POLITZER
fotóruházától Carei-Mare.
Vidéki szűkülés. Alkíttatott 1896.

Filmvállalat
más foglalkozás miatt igen előnyös árban, esetleg hitebe is eladó. Gaumont és Pathé vetítógépek. Paramount filmek és Goldwyn vigjátékok. Vetítógépek, filmkölcsonszőrendezés. — Lloyd Express, Cluj.

Figyelmeztetés!

A „**PODOL**“ a legkiválóbb lábápoló szer már az ország minden gyógyszerárán és droeriájában kapható s így könnyen meggyőződhetik csodálatos hatásáról. Erős láb- vagy hónaljzadás ellen nincs jobb, sőt hasonló hatású szer sem, mint a közkezdelt „**PODOL**“. Már kétszeri használat után tökéletes gyógyulás. Ovakodjék az értésten után a októl.

TÓZSDE

Augusztus 29-én

A lej: Zürichben 257 50, Párisban 10-60, Budapestben 353, Bécsben —.

Kolozsvár. A lej zürichi 2 és fél pontos emelkedése miatt a hangulat továbbra is lanyha maradt. Nagy kínálattal szemben a kereslet minimális. Az árfolyamok a következők:

Bécs 28-15-28-30, Prága 5-56-5-58, Budapest 346-352, Páris 9-55-9-60, Zürich 39 00-39 15, Newyork 119 00-200 00, London 975-978, Milánó 7-50-7-55.

Zürich. Zsriat: Berlin 122-90, Amsterdam 208-00, Newyork 316-00, London 2506 00, Páris 2425-00, Milánó 1940 00, Prága 1530-00, Budapest 72-70, Bolgrád 922-50, Bukarest 257-50-257-50, Varsó 89 50, Bécs 72-65.

Bukarest. Valuták: Napoleon 745, német márka 48 00, leva 1-50, török lira 112, font sterling 930, francia frank 9-65, svájci frank 39-00, olasz lira 7-40, drachma 3-05, dinár 345, dollár 201-50, lengyel forint 32-50, osztrák shilling 28-00, magyar korona 27-75, cseh korona 5-93, belga frank —, holland forint —.

Ünnep miatt a bukaresti tőzsdén szünetelt a forgalom.

Eau de Cologne
No 4711
Kapható minden szűkbeviteli üzletben.

Ha szűkbeviteli kifizetésre van szükség
butort, zongorát
szerezni, az útját Marosvásárhelyre és felintás
SZÉKELY ÉS RÉTI
SZÉKELY ÉS RÉTI
SZÉKELY ÉS RÉTI
szűkbeviteli kifizetésre van szükség, az útját Marosvásárhelyre és felintás

Megfelelő képviseletet
átvesz A. D. Wolfensohn irodája, Galac,
Str. Portului 31. Ajánlatok elsp kiadódhatalába koldendők.

Alexandru Adles Sandor
ORADIMAR
Kandoraktár bőr és szövött keztyűben

Zima
programm
Az Erdély
lentése. —
Mikor fele
Folyószám
nemfizetés
— Kik sz
tokot?

A gabona
indulása s
zilia a kávé
Az Aradi
tokában.
vásárolja
dasági m
szállítás
— Ellent
lapgyáros
Az Ang
Az Erdély
ülése. —
gatoságot
kolozsvár
kezdtek
számla ta

A váms
vásárhely
mánya n
— Könyv
Somogyi
Electrica
lamvasutó
hunyadi g
Az erd
tőkeemelé
— Az ez
tőzsdei jeg
ménye. —
mattételek

A gal
és Bánát
Bécsben
versenye.
A fapiac
exportörö
zériák m
keresked
A nemze
Uj gyára
vestációk
szilárdul
zetközi á
piac meg
zsineg-
kulása. —
Gyógyind
Bel- és k
keresked
ban lany
retre. A
keresked
és magy
Uj cé
lenségek.
A leu

A
1925. aug

Közga

Zima Tibor országgyűlési képviselő programja a határvárosok jövőjéért. — Az Erdélyi Bankszindikátus 1924 évi jelentése. — A jelzálogtartozások kérdése. Mikor felelős a C. F. R. a károkért? — Folyószámlakövetelések elévülése. — Bérnemfizetés esetén megszünt szerződések. — Kik szerezhettek ingatlan mezei birtokot?

A gabonakampány késedelmes megindulása súlyos helyzetet teremt. — Brazília a kávékereskedelmet centralizálta. — Az Aradi Textilpar br. Neumannék birtokában. — Szovjetoroszország összevásárolja Európa bőrkészleteit. — Gazdasági megújulás. (A szén árának leszállítása általános olcsóbbodásra vezet.) — Ellentétek az erdélyi és bánági kalapgyárosok között.

Az Angol-Osztrák Bank közgyűlése. — Az Erdélyi Bankszindikátus igazgatósági ülése. — Az Anker Biztosító erdélyi igazgatóságot állít fel. — Csődöt kértek a kolozsvári Forgalmi Bank ellen. — Megkezdtek az Osztrák-Magyar Bank giroszámla tartozásainak liquidálását.

A vámnomenklatura módosítása. — A vásárhelyi földgázvezeték építése. — Románia nyersanyagexportja Ausztriában. — Könyvelői kongresszus programja. — Somogyi Miksa jubileuma. — Victoria Electrica kommerc alizálása. — Cseh államvasutak talpa árlejtése. — A bánffy-lunyadi gipszgyár ellen csődöt kértek.

Az erdélyi tőzsdei forgalom. — Bankok tükeemelése. — Értékpapírok árfolyama. — Az ezüst korona és az aranypénzek tőzsdei jegyzése. — Sorsjegyek húzáseredménye. — Sorsjegyek kurzusa. — A kamattételek változásai. — Pénzpiaci jelentés.

A gabonapiac szilárdulása, Erdély és Bánát terményarai. — Az állatárak Bécsben emelkedtek. A lengyel élőállat versenye. A prágai állatvásár jelentése. — A fapiacra kicsiny a tüzfakéreslet. Az exportörök panaszkodnak a szállítási műzériák miatt. Belföldi faárak. — A vaskereskedelem reményei az őszi szezonra. A nemzetközi fémpiacra új áralakulások. Uj gyárak alapítása és nagy vasipari investációk. — A gyarmatú kereskedelem szilárdulása. Indiai termésjelentés. Nemzetközi árutőzsdék jelentése. — A textilpiac megélné. Az inkasszo javult. A zsinog- és jutaárak. Uj textilgyárak alakulása. — A vegyipar európai helyzete. Gyógynövények iránt nagy a kereslet. — Bel- és külföldi vegyipari árak. A drogakereskedelem panaszai. — A szeszszakmában lanyhák az árak. Előkészületek szüretre. A borpiac alakulása. — A bőrkereskedelemben újabb drágulás. Osztrák és magyar bőrárak. Belföldi árnívó.

Uj cégek, cégváltozások. Fizetési képtelenségek. Csődök.

A leu kurzusa. — Stb. stb.

A Consum

1925. augusztus hó 30-iki (most megjelent) számának

tartalma.

Kiadóhivatal: Cluj, Str. Regina Maria 18.

Szerdén, szept. 2-án jelzik meg a
Közgazdaság — Rumánischer Lloyd
Lengyelországi kitérőszáma.

SPORT

A mai sportprogram

Temesvár. Haggibbor—Kinizsi. Ma délután Temesváron a Kinizsi pályáján méri össze erejét másodszor a Haggibbor Románia többszörös bajnoksapatával. A jóformában levő Haggibbor futball-együttese az ut és a tegnap TAC mérkőzés fáradalmaival lábában rendkívül nehéz feladat elé van állítva, — hiszen az ország bajnokságát fölényes nyertő Kinizsi különálló klasszist képvisel az országban, különösen kitűnő csatársorával, melynek átütő erejét az ország határain túl is respektálják. Az adott papírforma a Kinizsi két három gólarányu győzelmét teszi tehát várhatóvá, a futballban azonban nincsenek „biztos” győzelmek és a zsidó csapat lelkesedése, küzdeniakarása és ambíciója váratlanul kétségessé tudná tenni a Haggibbor bizonyára mindenki által előre elkönyvelt vereségét. A Haggibbor játékcainak lelki diszpozíciója fogja eldönteni tehát egy esetleges vereség gólarányát, vagy ez lesz közvetlen okozója a romániai sportélet egyik meglepetésének. (A két csapat első találkozása a Kinizsi 3:1 (1:1 arányu győzelmével végződött.)

A mérkőzés előtt a TAC az aradi ATE ellen játszik.

Kolozsváron a Törökvés a KAC megerősített csapata ellen veszi fel a küzdelmet. A Törökvés komplett csapataival szemben a KAC az Univeritatea három kitűnő játékosával: Dr. Hirsch, Giurgiu I. és Huzával egészíti ki együttesét és előreláthatólag méltó ellenfelet lesz a nagyváradi munkáscsapatnak.

Brassóban folytatják a bajnoki mérkőzéseket. A mai fordulóban az Olympia—CFR és a Romloc—Hargita csapatai találkoznak egymással.

Bécsben megkezdődnek a bajnoki mérkőzések. A Hakoht az első forduló mindig veszélyes ellenfelével, a Wackerrel sorsolta össze.

Kalapmodellekért

Wienbe utazom.

Megbízásokat elvállalok,
Salon Pompadour
Str. Memorandului No 12.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Magyar Színház heti műsora

Vasárnap d. u. fél 3-kor: Három grácia (Méréselt helyárrakkal. Sorozatszám 329)

Vasárnap d. u. 6-kor: Mariska vagy a házasságtörés iskolája (Les állított helyárrakkal. Sorozat 321)

Vasárnap este fél 9-kor: Nótáskapitány (Lendvay Böske, Szabó Ica és Ujváry Vilmos szedődt tagok fellépésével. sorozat 322)

Hétfő: A feleségem tabája Operett, Karacsonyi Iivel, Neményi Lili, Tompával, 1h szízzal. Sorozat 323)

Kedd: Már én ilyen vagyok! (Neményi, Tompa, Ihasz, Leóvegyvel. Napibérlet 1 sz. A, sorozat 1)

Heti műsor a Színkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel.

Augusztus 30-án délelőtt fél 12 órakor: Nagy gye mekeledés Zsigottival.

Augusztus 31-én, szeptember 1-én és 2-án: A szent büne. 7 f. 1v. Az idei szezon művészi filmje, a fész repében: Noelle Roland és Gaston Jaquet.

Szeptember 3. és 4-én: Flirt öngyűsége. (Ma e Flirt). A közismert és legszebb francia sz nézővel. 1925-beli ujdonság.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Vasárnap, augusztus 30. Don Carlos. Monumentális dráma egy ki ályi család életéből 8 felv Fészerében Conrad Veidt és Dagny Servaes.

Urania-mozgó. Vasárnap, augusztus 30. A terror. Szenzációs bűnügyi dráma, 5 felvonásban, a cow-boyok életéből. Fészerében Tom Mix.

Apollo-Mozgó. Vasárnap, augusztus 30. Oliver Twist. Szenzációs dráma, 8 felvonásban, Charles Dickens regénye után. Fészerében Jackie Coogan.

Előrehaladott idény miatt az összes raktáron levő

Cluj
Cal. Regele Ferdinand 5
Telefon 4-79.

nyári divatujjdonságokat
olcsó árakban elárusítom!

SZABÓ JENŐ

női
divaikülönlegességek
nagy áruháza

APRÓHIRDETÉSEK

Kereskedő segítők a textil és rövidáru szaknában en-gross részére felvétetnek. — Ajánlatok bizonyítvány - másolatok: ka! Erdélyi Általános Kereskedő Rt. Alba-Iulia címre küldendők be.

1 személyautóhoz box és ugyanott 1 szoba konyha chauffeur-lakás berendeztetik. Stotter-Tel: 9765

Reszelő-vágó üzem!

Használt reszelők és rás-polyok újragása. Vidéki rendelések gyors kiszolgálása. — Kérjen ingyen árjegyzéket.

Szilágyi és Pusztai
Oradea-Mare
Calea Victoriei No 29.

Intelligens zsidó urilány, polgári iskolai végzettséggel, gyerekek mellé ajánlkozik. Vidékre is. Ruhszűréshez és kézimunkához ért. Cim a kiadótan. 9751

Naponta friss bivalytej kapható, házhoz szállítva is. Schwartzné, Rudolf-ut 26.

Nyomdák!

Prima bécsi hon-geranyag és pótlanyag, kilója 160 lej.

Kapható a „Fraternitas“ nyomdában, Cluj, Str. Baron L. Pop No 10.

Nagyváradon teljes el-látásra fogad, középisko-lát végző, jobb házból való két-három kisleányt intel-ligens izraelita uricsalád zongorahasználattal és gondos felügyelettel, eset-leg oktatással, a város központjában. Cim Berger Antalné, O.adeamare, str. Gojda 42, I.

Jó orth. kóser házikoszt kihordásra is kapható Brassai-u. 10.

Vennék egy jókarban levő, kézihajtású beren-dezett kukoricamorz olót. Értésítést kérek Salamon Béla, Aschileul-Mare, posta Borsaujfalva, jud. Cojocin címre. 9742

Vorbeter
בעל תוכה בעל קורא
sucht Posten als
מורה ey. auch
Adresse: I. M. Oradea-Mare, Kok zsvári-u. 53. 9782

Intelligens, izraelita **idősebb leány vagy özvegy asszony** két nagyobb fiúhoz nevelőnőnek és a háztartás-ban a háziasszony mellé támaszként, jó fizetéssel **azonnali belépésre kerestetik.**

Románul is beszélők előnyben. Ajánlatokat fizetési igényekkel a „Bánát“ hirdetőiroda, Timisoara „22-85“ szám alatt továbbít

Keresek egy szigorúan vallásos zsidó házból való jobb leányt, ki egy szigorúan orthodox, polgári konyhát vezetni tud és ki a német nyelvben jártassággal bír. Vármi tudók előnyben részesülnek. Ajánlatok Rosenthal Zoltán, Subotica (Jugoslavia) címre küldendők.

Bizomángi

lerakatot keresek fő nyesen berendezett há-tászáli városban évek óta annál is fizetembe. Megfelelő bármilyen an-gro, detail árusítás-hoz. Teljes garancia nyuj-tatik. Bővebbet Hirsch, Satnamare, Regele Fer-dinandi 27.

Jólelkű zsidó, németül beszélő gyermekkereszt-nyót keresek három éves fiam a elé. Ajánlatokat fénykép és bizonyítvány-másolatokkal alatti címre kérek: Markoics Zoltán, Sannicolaul-Mare (Nagy-szentmiklós). 9754

Nagyszentmiklósa

ékező vallásos utazók figyelmébe. Jakab Ferenc szállója és éttermében szigorúan orth. kóser első-rendű és izléses ételek kaphatók, olcsó árak mel-lét. 9748

Társ

kerestetik fényesen be-rendezett, szatmári fő-tér legforgalmasabb helyén fennálló rőtös, kötött és szövöttáru üzlethez 400,000 lejjele. Tőke teljesen biztosítva. Bővebbet Hirsch, Sata-mare, Reg. Ferd. 27.

Eladó ketrecek, olak, S r. Paris 26.

Hermann Katica
zongoratanítást vállal. Nő-vendékek jelentkezhetnek délelőtti órákban Uránia-palota, ajtó 20. 973

HUNWALD
Cluj, Str. Vlahuța (velli Bolyai-u.) 3. Telefon 147

Üvegcsiszolóda és tükör-gyár. Táblatveg raktár és árukezelési vállalat. Hibás tükörök újrafon-csorozása 1007

uradalmi tej — kivánra házhoz szállítva — teavaj, valamint egyéb tejtermékek frissen előál-lítva kaphatók Elek tej-üzemében, Str. Salatiu 8. (Viz-utca) Viszonteladók-nak kedvező feltételek. 9739

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésűlde, kamgarn, vigogne-szővőde, takácsműhelyek, mügyapjagyár, apretura, festőde.

Köztölt és szövöttáru-gyár
Köztöltés 2000 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyőszítés

D'OR illatszertár átköltözött **Főter 6 sz. alá** a volt BIRÓ-féle gygyszertár helyiségébe.

MARTIN PAL jun.
Cluj, Piața Mihail Viteazul 25.

כשר ועלכווארען פארברייך
ערוינט אללערליי זעלכווארען פארברייך פארמאכט פער נאכנאממע פיינדקראנט אידן העשר אויף פערלאנגען.

Uj **OSRAM** lámpák
Uj világítódrot
Javitott fényhatás
Tetszetős cseppalak

Kérjen mindenütt

Pierre

borotva-pengét.

A legjobb fémkerék, a legelőtértesebb gyárt-mány. Garantált minőség. 1800

Megérkeztek **K. Szabó Rózsika**
Cluj, Cal. Regele Ferdinand 14. sz. (v. Wesselé yi M. u.)

női kalap-

modellházába az idény legszebb, eredeti bécsi és párisi női kalap ujdonságai. Nagy választék a legszebb filckalapokban. Minden színben már

300 leiért.

Pályázat

A turdai aut. orth. izr. hitközség keres a nagy fiarepekre egy kellemes hangu בעל מוסר

előimádkozót. Ajánlkozók ajánlatukat a turdai aut. orth. izr. hitközséghez nyujtják be.

Fabriksfertreter und Niederlage

STANIOL

Gelatin und Aluminium folien. Fabrikspreise ab Timiscara. Reich Naft. U. Timiseara, Splon-Basse 12.

Zsoldos tanintézet

Az ország legrégebb és legjobb elő-készítő tanintézete. Teljes anyagi felelősség mel ett készít elő közép-iskolai magánvizsgákra, **érett-ségire** vidéki tanulókat is.

Budapest, VII, Dohány-u. 84. Tel. I. 124-47.

Közvetlen import

Kávé, tea, cacao, szardinák, fűszer és dőlgymölcsök, péterswaldi és belga zink-weiss, schellack, minium, steirgelét, paraffin, stearin, ásvány és gyógyvizekben.

Szatmári Kereskedelmi Részvény-Társaság, Satu-Mare.
Sürgöncym: „Hermes“ Telefon: 205

Gabella-jegyek tekereseben, Révész E nő nyomdaüzemében Targu-Mures, megrendelhetők.

Időt, pénzt
takarít meg, ha nem főz be paradicsomot, hanem helyette

M. M. paradicsom-konzervet

vásárol. Minden csemege- és fűszer-üzletben kapható lesz. Kérjen ajánlatot **M. M. Konzervgyártól,** Timisoara. — Sürgöncym: EMEM. Lloyd 3962 **Telefon: 20-32.**

DieGriechenkommen
mit die פאראנער אהרונים
nach Bukarest am 7-ten
September. — Alle Anfragen wegen אהרונים לולבים והדרים ist zu adressieren
Josef Ráth, Bukarest,
Hotel Regina.

Szerkesztő hivatal és
Cluj-Kolozsva
Pop. (Bra
Telefon: Sa
és kiadóhiv
Sz. N. Sz.
Köziratok
szerkesztőse
és szerk. Kéz
adánk

1925 szept

Vé
Szokolov
előtt. A p
Weiz

A szervezete-tőzkodó áll-mennyi fra-indult meg
A bizottságot Weizmann Ugyanebben kitsanak uj
A szeptember 1-én, amely naris ülésén az exekutív markánsabb meg a vilá
A valamint a
A erővel csend
(Cluj-Ko tudósítójától.
lottak és mi-nak elkövetés és Szokolov kell maradni mozgalom é-tatlan súlyo-történelem e-bizonyítják, zetesen pó-maga a zsidó kezdetek el-nak látszó egyéniségek derekán elv-Herzt is, eszme, ez ő-Valóban ni-mégis úgy utolsó nap-cionista mo-ról azt, a-lenére is pó-ellentétek zött nagy-tak. Áthida-kettőnek, a-is igaza vol-akkor, amik-fojezte ki n-jejos remén-munkákban amelyeket a-lyozni. És is, hogy ah-ben páratlan-lyet a zsidó állam felépi-nagyon is c-Weizmann két utolsó-eredményt irrealitások birodalmába-pok hozhat-igazság ütke